

Sygn. akt IV KK 343/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Antoni Bojańczyk (sprawozdawca)

SSN Marek Siwek

Protokolant Agnieszka Murzynowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry,
w sprawie **W. K.**

oskarżonego z art. 36 m.k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 13 kwietnia 2022 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich - na korzyść

od wyroku Sądu Wojewódzkiego w K. Ośrodek Zamiejscowy w R.

z dnia 10 marca 1953 r., sygn. akt VI K. (...),

**1. uchyla zaskarżony wyrok i oskarżonego W. K. uniewinnia
od zarzuczonego mu czynu;**

**2. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża
Skarb Państwa**

UZASADNIENIE

Wyrokiem b. Sądu Wojewódzkiego w K. (Ośrodek Zamiejscowy w R.) z dnia 10 marca 1953 r., sygn. VI K (...), W. K. został uznany winnym tego, że wraz z

innymi osobami, w okresie od września 1950 r. do października 1952 r. w D., gm. W., pow. S., systematycznie trzy razy w każdym miesiącu brał udział wspólnie z innymi w zebraniach nielegalnych związku „Świadków Jehowy”, którego cel miał pozostać tajemnicą wobec władzy państwowej, to jest popełnienia czynu z art. 36 m.k.k. i za to, na podstawie tego przepisu, skazany na karę roku więzienia, którą na mocy art. 4 pkt 1 ust. 1 ustawy 22 listopada 1952 r. o amnestii darowano w całości. Wyrok ten w stosunku do oskarżonego W. K. uprawomocnił się na skutek jego niezaskarżenia.

Kasację od wyroku wywiódł obecnie Rzecznik Praw Obywatelskich podnosząc w niej zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na jego treść naruszenia prawa materialnego, to jest art. 36 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa Polskiego (Dz.U.RP Nr 30, poz. 192 z późn. zm.), poprzez skazanie oskarżonego W. K. za czyn określony w tym przepisie mimo, że brak było w jej działaniu znamion tego występk.

Podnosząc taki zarzut, autor nadzwyczajnego środka zaskarżenia wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku b. Sądu Wojewódzkiego w K., Ośrodek Zamiejscowy w R. i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja wniesiona przez Rzecznika Praw Obywatelskich okazała się zasadna, co uzasadniało jej uwzględnienie.

Zgodnie z treścią przepisu art. 529 k.p.k. wniesieniu i rozpoznaniu kasacji na korzyść oskarżonego nie stoi na przeszkodzie wykonanie kary, zatarcie skazania, akt łaski ani też okoliczność wyłączająca ściganie lub uzasadniająca zawieszenie postępowania. Śmierć skazanego w dniu 10 kwietnia 1995 r. (por. odpis skrócony aktu zgonu W. K., k. 7 akt postępowania o odtworzenie akt sprawy, sygn. III Ko [...]) niewątpliwie zatem nie stała na przeszkodzie wniesieniu przez Rzecznika Praw Obywatelskich kasacji na korzyść skazanego W. K.: decyzja o wniesieniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia zależy od wyłącznej, autonomicznej woli podmiotu uprawnionego do wniesienia kasacji. Za rozpoznaniem kasacji

przemawiało to, że jej potwierdzenie zasadności wyartykułowanego w niej zarzutu mogło doprowadzić do pełnej rehabilitacji nieżyjącego już skazanego W. K. (wydanie wyroku uniewinniającego).

W pełni podzielić należy stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich, że w niniejszej sprawie doszło do rażącej obrazu przepisu art. 36 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy państwa polskiego (Dz.U. RP nr 30, poz. 192 ze zm. dalej cyt. jako – tzw. mały kodeks karny). Zachowanie przypisane skazanemu, a polegające na tym, że cyt.: „wraz z innymi osobami, w okresie od września 1950 r. do października 1952 r. w D., gm. W., pow. S., systematycznie trzy razy w każdym miesiącu brał udział wspólnie z innymi w zebraniach nielegalnych związku ‘Świadków Jehowy’, którego cel miał pozostać tajemnicą wobec władzy państwowej” nie wyczerpuje bowiem znamion przestępstwa stypizowanego w przez art. 36 tzw. małego kodeksu karnego, tj. brania udziału w związku, którego istnienie, ustrój albo cel ma pozostać tajemnicą wobec władzy państwowej. Z jednej bowiem strony wspólnoty wyznaniowej „Świadkowie Jehowy” nie można uznać za związek w rozumieniu przepisów prawa karnego (co znajduje potwierdzenie w jednolitym od lat orzecznictwie najwyższej instancji sądowej: por. m. in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1995 r., sygn. II KRN 232/94, OSNKW z. 5-6/1995, poz. 28; 9 listopada 2004 r., sygn. III KK 235/04, SIP «Lex» nr 163199 i 27 stycznia 2011 r., II KK 142/10, SIP «Lex» nr 11438101), z drugiej zaś jej funkcjonowanie w Polsce nigdy nie było objęte — nawet po jej delegalizacji, co nastąpiło w lipcu 1950 r. — tajemnicą wobec władzy państwowej. Członkowie wspólnoty podejmowali bowiem wielokrotnie powtarzane starania o jej ponowną rejestrację, co sprzeciwiało się uznaniu, iżby istnienie związku wyznaniowego było obiektem tajemnicy wobec władz państwowych: cyt.: „przez wiele następnych lat podejmowano [...] liczne i jawne próby uregulowania sytuacji prawnej Wyznania Świadków Jehowy, w celu uzyskania ponownej możliwości swobodnego wyznawania tej religii, przekładając statut związku religijnego oraz wyjaśniając jego ustrój i cel w pismach przesyłanych do Urzędu do Spraw Wyznań oraz do innych organów państwowych, m. in. Prezesa Rady Ministrów i Generalnego Prokuratora” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1995 r., sygn. II KRN 232/94, SIP «Lex» nr 20734). Zważywszy

zatem na to, że w czynie przypisanym skazanemu W. K. brak jest znamion przestępstwa stypizowanego w przepisie art. 36 tzw. małego kodeksu karnego, bowiem udział wspólnie z innymi w zebraniach związku wyznaniowego „Świadków Jehowy” nie był ani udziałem w związku z rozumieniu przepisów prawa karnego, ani też istnienie tej wspólnoty nie było utrzymywane w tajemnicy przed władzami państwowymi, a zatem jego skazanie było oczywiście niesłuszne (art. 537 § 2 k.p.k.), należało zaskarżony kasacją wyrok uchylić, zaś oskarżonego uniewinnić od zarzuconego mu przestępstwa.

O kosztach sądowych postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k. i art. 638 k.p.k.